240
Fra

[Lh. 1762.]

Tvær Faurdar Uppvakningar

fyrir og um uppbyggilegann

Lestur Heilagrar Ritningar.

Su fyrri

Sal. Prof. Frankens;

Enn su siidari þess hæatt-upplysta

Joh. Arndts,

fordum General-Superintendents i Furstadæmi-
inu Lyneborg.

Bædi þessi Skrif standa framanvid þa Bibliu, sem þryckt er til Erfurt, Anno 1735.

Enn nu, fleyrum til gudlegra Sælar-Nota og faurdtustu Uppfrædingar i Lærdomi og Lifnadi, ur Þydskunni a liduga Norrænu snwinnr.

HANDRITASAFN

Gud- og Saal-Elskandi Lesara Heilsa og Fridur!

Sæein, oo-dyr bædi og dyr Blod berast þer her i Hendur. Eg kalla o dyr ad Verdaurum fyrir þig ad kaupa; enn dyrmæt ad Efni, sem eg vona og ooska, fyrir þig ad nema; og þo allra dyrmætust, til Lifs-Reglu, ad ydka.

Authores, sem þau hafa ritad i Originalunum, eru þeir andriku, Franken og Arndt, engir Smælingiar i Christs Kyrkju, og ad allgodu kunnir fyrir vist um Nordurhaalfuna, jafnvel i voru Landi: Þoi medal annarra œgiætra Booka, veit eg hins fyrra Hus-Postillu margan Guds Ords Pienara

hafa ser wtvegad oa Donſku; enn hins ſiidara, i allri, ad eg hygg, Guds Chriſtni, dyrt metnu Bækur um þann ſanna Chriſtindoom, eru oa vort Moodur-Maall ſettar, og i margra Hondum: Þar fyrir uggir mig þu ſegir, eg fari ad lyſa ad Soolunni, ef eg færi her ad ſkrifa þer nockurt Hools-Bref um ſliik Stor-Menni.

Vil helldur geta i Vonirnar, einhver mundi kunna ad loa, þad eg ſkyldi wtleggia og til Pryckingar ætla þeſſi litlu Skrif, þar mier þyrfte ei vera okunnugt, hverſu Fodurland vort er af Biblium faatækt. Ad ſonnu jaata eg þad, og er jafnnært þo eg oaſaki, ad faair voru ſer wtum Bibliur og N. Teſtamenta, medan faaſt kunnu, fyrir bærilegt Verd. Enn twennu vil eg annars hafa her til ſvarad: 1.) Hafirdu hverki ne getir ennþa utvegad þer Bibliu, þa hefurdu ſamt þiina, ollu Gulli dyrmætari,

litlu

litlu Bibliu, eg meina þinn Catechismum, og þu, ef nockur ert, sem enn þa ecki hefur, eda kant, hann, hefur þo og kant, i hans Stad, margar þær Greinir H. Ritningar, af hverium eg veit þu vilt heita full-froodur um Veg Guds og þinnar eylifrar Sœlar-Velferdar. Þa er, Kiœri, allt hid sama ca Brefinu; Því hvad sem rett sagt er um þa heilu Bibliu, verdur og ad heita eins rett sagt um serhvern Part og Grein hennar; Og eins skal hondla med þad litla sem stoora somu Tegundar; og 2.) Hefurdu skamt lesid þenna litla Bœkling, serdeilis þad sem Biskup Arndt skrifar, œdur þu finnur, ad sa dyri Guds Madur hefur her i styttsta Agripi innibundid Hofud-Atridin af þinum Christindoomi, og sett þau i addœanlega Ordu, sosem af Honum var vœntanlegt. Nefnilega: Hann synir, hvernig Guds Orda lestur eigi og geti, so sem hann er einungis

til-

tilætladur, þienad til þess, fyrst og fremst innra, og sidan ytra, Mannsins Umvendunar og Yfirbootar, so hann verda mætti ad sannkalladri nyrri Skepnu. Enn þvi riedst eg i so Litid um sinn, ad eg vissa margur atti fœtækur i Hlut. Liiki þetta litla, so þad leysist snart, Pryckiaranum eda mier af Hondum, hef eg til reidu annad þessu samkynja, þo nockrum mun stœrra, þer til andlegrar Pienustu. Virdtu sem best, Godgiarni Lesari! og lifdu i Gudi liifs og lidinn heill og sæll.

APPRO-

APPROBATIO.

Þessar so kalladar Uppvakningar fyrir þa sem lesa H. Ritning, uedregnar af Skrifum þeirra Halærdu og Nafnfrægu Læremeistara D. Joh. Arndts og Hr. Aug. Herm. Frankens, ca Islendsku utlagdar, hefe eg sied og yferlesed, og eckert i þeirre Utlegging funded, sem ei sie gott gudrækelegt og Trüarennar Reglu samstemmandes; so eg ætla fullkomlega, ad ef þær i Islendsku a Prent utgeinge, mundu þær þiena Gude til dyrdar, og hans riettrwdum Bornum hier i Lande til andligrar Nytsemdar og sannaras Christindooms Eblingar.

Skalholte, dag 25 Aprilis 1762.

Finnur Jonson.
Superint. Skh. St.

Som Bogtrykkeriet i Island har ophørt i nogle forbigangne Aar, og ikke venteligt at vorde istandsat udi paafølgende tvende Aar, saa strider det ikke mod Kongel. Forordninger, eller Publici Nytte, at denne Piece udenlands til Trykken vorder befordret.

Leyrage, den 16 Sept. 1762.

Hans Kongel. Majestæts Amtmand over Island.

Magnus Gisleson.

Stutt Undirvisan hverniig Heil. Ritning skal lesast til saunrar Uppbyggingar.

Vilie ein einfold Manneskia, ser til Uppbyggingar i Gude, lesa Heil. Ritningu, þess Gamla og Nyja Testamentis, þa hlytur sa ennsami.

1.) Med ollu Athygli ad vara sig, ad hann heimuglega hafi ei neinn falskann Grundvoll i sinu Hiarta, edur nockurn roangann Tilgaang, sem kome honum til ad lesa þa Heil. Skrift; þvi þeir Skriftlærdu og Pharisæarnir lasu ogso þa Heil. Ritning, og urdu þo þarfyrir engu Hotinu betri. Þeir þeinktu (ad sonnu) sig

þari hafa þad eylifa Liif, enn til Christum vildu þeir ecki koma, so þeir mættu hafa Liifid, Joh. 5, 39. 40.

Enn falskur Grundvollur og rangur Tilgangur eru a) þa madur les H. Ritningu annadhvert ser til eintomis Dægra-Styttingar, og þared hann finnur her og hvar þar inni einhverja Frasogu, svalar hann einungis þar vid sinu natturlega Gedslagi. b) Þa madur les H. Rituingu, sosem hann væri ad fremia nockurt eintomis wiwortis Verk. c) Þo hann hafi ser fyrisett, ad standa sem stodugastur i sinum Christindomi, og sosem til yfirfliotanlegrar Þarfleysu, helldi þeirri Venju Kvold og Morgna, ad lesa einn og annann Capitula, og meinti hann hefde hia sinum kiæra Gudi iunlagt ser þar med eitt serdeilis gott Verk. d) Þo þessir huggi sig þar vid, ad þeir seu astundunarsamir i Guds Orda Lestri, er samt þeirra Sinni og allur Lifernis-Hattur i engu hinu

minsta

minsta Guds Ordi samgvæmur. Edur ad siidustu e) þa madur tekur fyrir sig ad lesa þa H. Skrift einasta til þess, ad hann verdi Skrift-lærdur og nœi miklum Viss-indum; þvi þar undir plaga ser ad leyna Eigin-Elska, Erugyrnd og allrahanda Parisaiskir Lestir; og þessi er enn nu i Dag margra Lærdra Tilgaangur; Hverier, vegna þess þeir vilia vera Ritninga-Meistarar, vita þeir ei hvad þeir segia, ne hvar umm þeir þad stadfesta, 1 Tim. 1, 7. Ja, þessi er olldungis su ummhyerssda edur rœngsnuna Art og Edli Mannanna, ad þeir i þeirri H. Ritningu leita meir eptir Onytju-Spurningum og hœsum Leindardomum, helldurenn fyri Alvoru ad leggia rettann Grundvoll til sinnar Betrunar og sonnu Truar. Hvar nu einn hefur i sinu Hiarta einhvern her ad framan œaminsta, edur einhvern annann þeim likann, Grundvoll og Tilgang, fyrir hvern hann les H. Ritningu, hann kann med ollum sinum Ritninga-Lærdomi ad

lenda fordæmdur i Helvitis Afgrunni, jafnvel þo hann lærdi alla Ritninguna utanbokar. Svo hafi þa einn einfalldur Madur.

2.) Vid Bibliu-edur Ritninga-Lesturinn eitt sann-einfaldt og o-hvikullt Hiarta, þad er eina dœandisfulla, hreina og hræsnislausa Eptirlaungun, ad hann, fyrir þa H. Skrift, mætti verda uppfræddur til sinnar Saluhialpar fyrir Truna a Jesum Christum, 2 Tim. 3, 15. Og ad hann mætti trua og lifa so, eins og þad i lestri H. Ritningar honum verdur af sialfum Gudi fyrilagt edur fyrirskrifad. Med fœrstu Ordum ad segia: Ef þu villt þer fyrir Hendur taka, ad lesa H. Ritningu, hlytur einungis þinn upprikttugur hreinn Asetningur og Tilgangur vera, ad þu mættir verda einn truadur og dœandis-froomur hreckialaus Christinn; ecki ad eins eptir utvortis Alytinu, helldur i þeim sanna Krafti, so þu getir giort þig full-

fullvissann umm, ad þu sert velþeckur Gudi, og verdir fidarmeir niotandi eylifs Fagnadar.

3.) Þarfyrir hlytur Bænin ad vera þad fyrsta: ad einn einfaldur, adur hann fer ad lesa i Bibliunni, tali vid sinn Gud, ecki med Munninum alleina, helldur einkanlegast med og af andaktarfullu (og gaumgiæfnu) Hiarta, a þenna edur vidlikann Hatt: O þu eylifi og lifandi Gud, hvernig kunnum ver nogsamlega ad þacka þer, ad þu hefur so nadarsamlega opinberad oss þinn Heil. Vilia i þinu Ordi, til þess ver mættum læra þar af, hvernig ver skulum geta ordid truadir, hreinlyndir, og saluholpnir! so gef mier nu þinn H. Anda, ad hann opni miin Augu til ad sia þa undarligu Hlutina i þinu Løgmali; ad hann, fyrir þin Ord, verki og auki Trwna i minu Hiarta, og voldugliga hneigi og beigi minn Vilia, ad eg

gledie mig yfir þinum Vitnisburdi, og af Hiarta treysti þer og halldi þin Ord.

4.) Pad er og tilheyrilegt, ad H. Skriftar edur Ritningarinnar Lestur sé æfdur og um Hond hafdur med toarhreinni Bæn og Andvarpi, samt Lofgiørd og þacklæti vid Gud. Því þessi er su einfalldasta Art og Adferd, ad Madur i hvert Sinn kunni ad ödlast þar af siina goda Uppbygging. Til Dæmis: 1 Mos. B. 1, 1. I Upphafi skapadi Gud Himin og Jørd. (þar skildi Madur bidia:) O þu eylifi Gud! Eg þacka þer, ad þu hefur kent mier, fyri þitt Ord, hvadan Himen og Jørd hafa sinn Uppruna. Edur: Æ hiartkiærasti Fadir i Himninum! Hvert helldur eg upplypti mínum Augum til Himins, eda lyt nidur yfir Jørdina, þa leida þo þessi gudlegu Ord þiin i mitt Hiarta og Hug, ad eg eigi ad dyrdka og tilbidia

þig,

þig, so sem Skapara bædi Himinsins og Jardarinnar. Edur: Æ allra elskulegasti Gud! Fyrst þu hefur skapad Himin og Jørd, so ertu ann efa betri enn Himin og Jørd, og langtum dyrdlegri enn þau. Þess vegna: þar eg einasta hef þig, þa hyrdi eg hverki umm Himin ne Jørd.

Edur: Gud: þu ert ad viisu Fadir yfir allt þad sem Børn kallast a Himni og Jørdu, þared þu skapad hefur bædi Himin og Jørd: æ kenn mier þo alla tima ad yfirvega og ihuga vert, hvad fyrir einn storann Byggingar-Meistara og Skapara sa litli Jardar-Hnaus, minn daudlegi Kroppur, hafi.

Edur: Æ allrakiæraſti Fadir i Himninum! Hvad þarf eg nu framar ad bera ahyggiu og Kviida fyrir minu likamligu Vidhalldi, þared eg ma

kvaka til hin sem Fødurs, er skapad hefur Himin og Jørd, o. s. fr.

Pess vegna ætti Madur ad standa kyrr vid hvert eitt Sma-Vers edur Greina-Skil i Bibliunni, og sem Lutherus ad ordi kemst: sosem knyja edur klappa ad serhvern Smaa-Titil, ef eitt einasta Berkorn kinni par niduraf ad falla.

Pyki nockrum, fyrst i Uppbyrianinni ser vilie eitthvad falla ordugt, og Bænin vilie med nockri Tregdu fliota, hlytur hann samt aafram ad halldа, og reina til rett a sama Haatt vid eitt annad Smaa-Strik edur Greinar-Skil. So framt Saalin er pa rett hungrandi, pa lætur Andi Guds hana einganvegin verda o-sadda. Ja, pad skal vafalaust ske, ad Madur i einni einustu Sma-Grein optast komi Auga a so marga lifande Avoxtu, ad hann fær halldid ser (pad er: sinu andlega lifi) vid a peim enum somu, og lotid nidur

nidur ad henni, so sem hia einni, undir Aavextum ofhyngdri, Vidar-grein. Enn hver sem i Uppbyrianinni fæliſt og er bitinn fra so litilli Fyrirhofn, og hykir pad se ser of vrdugt, og ecki geti hann haft fyrir pvi, ad leſa pa H. Ritning so, sa er sialfur Skuld i pvi, ad hann, i ollu sinu Omaki og Liferne, avinnur enga sanna Lyſt og Gledi af edur i Leſtrum H. Ritningar.

5.) Bæninni hlytur Jhuganin, edur Yfirveganin, ad bioda Hialpar-Hond; pad er: ad Madur standi kyrr vid og hia hverju einu, og yfirvegi allt gaumgæfilega i sinu Hiarta.

Agiætlega talar Lutherus yfir Gudſpiallid a Joola-Dagin i sinni Kyrkju-Poſtillu, f. 56. b.

„Evangelium er so audſkilid, ad „pad parf ei margra Utleggingna vid;

„helldur vikk þad einungis vel yfirvegaft,
„adgiætaft, og diupt i Hiartad innrætaft;
„og odlaft engir meiri Not þar af, enn þeir
„ed hallda Hiortum ſiinum kyrrum,
„fletta ſialfir upp ollu, og med Gaum-
„giæfni horfa þar inni. Einsog Solin
„lætur i tæru og lygnu Vatni bædi ſia
„ſig, og liika uppvermir hun þad kroftug-
„lega; Enn hun kann ecki i uppgruggu-
„du ne ſtraumhordu Vatni ſo ad ſioaſt,
„edur ſo ad verma þad. Þar fyrir, vil-
„ier þu a lykann Hoatt verda her upp-
„lyſtur og ſia þa gudlegu Noad og Dæ-
„ſemdir, ad þitt Hiarta verdi brennandi,
„uppliomad, andheitt og gladvært, þa
„gack burt þangad ſem þu getur verid i
„Kyrd og Spekt, og innræt Imyndina
„djupt i þitt Hiarta, ſo muntu finna Un-
„dur yfir oll undur.„ Og þetta er nu
vid alla H. Skrift og hennar Leſtur vel
adgætande. Þo madur fari ad flaustra
edur hlaupa igegnum einn Capitula, ſloai
ſo Bibliunni aptur ſaman, og þad ſem

hann

Hann las leti hann bradt hverfa ur Huga fer, þa er ei ad undra, þo einn læsi so Bibliuna opt igegnum, ad hann yrdi þar fyrir i engu skarri ne andheitari eptir enn adur.

Bænin og Jhuganin hliota hver annarri ad retta adstodar-Hendur, (so sem eg strax sagde) því ef ad med Jhuganinni vill eckert markast, þa hlytur þu ad bidia, og ef Bænin vill ei vel fliota edur andheit verda, hlytur þu Ordin stundarkorn ad yfirvega og iigrunda. Af Bæninni mun uppspretta og glædast Jhuganin, og af Jhuganinni muntu verda uppvakter til Bænarinnar.

„Engi Madur, seger Bernhardus, „kenist i Skyndi uppa hid hærsta. Fyr„ir Uppstigning enn ecki Flug, næst efsta „Rimin i Stiganum: Latum oss þar„fyrir stiga upp sosem med tveimur Foot„um, Nefnilega fyrir Jhuganina og

„fyrir

„fyrir Bænina: Þviad Jhuganin fræ-
„dir og synir oss i hverju ver Skort hofum,
„Enn Bænin utvegar og fær handa oss hia
„Gudi, heim stoora Drottni, so margt,
„ad ver þorfnumst einkis. Jhuganin
„synir oss þann retta Veg; Enn Bænin
„leidir os þann sama.„

Og i odrum Stad segir hann:

„Fyrir Bænina verdur Jhuganin
„upplyst, og fyrir Jhuganina verdur Bæn-
„in hiartnæm. Þad er eitt sætt liiflegt
„Samtal og ein sæluhiælpleg Vidræda,
„hvar Bænin og Jhuganin mætast a þann
„Hætt, ad hver stiornar annarri.„

Og enn nu i odrum Stad:

„Bænin aan Jhugunar er einn kallda-
„ur og daudlaus Hlutur, og Jhuganin
„aan Bænarinnar er avaxtarlaus og allt
„af gagnslaus.„ Hver sem vill þessarar

Ad-

Advorunar hins gudhrædda Bernhardi vel gieta i lestri H. Ritningar, hann mun aldrei lesa Bibliuna an sinnar stærstu Gagnsemdar. Til Dæm: 1 Mos. B. 1, 2. og Jordin var Eydi og Toom, og bar var Myrkur yfir Undirdiupinu, og Guds Andi færdist (d: Guds Anda lagdi) yfir Vatnin.

Jhugan:

Hversu hefur bo sa undrunarverdi Gud fra upphafi brukad og so ølldungis fylgt hinni sømu Adferd, ad auglysa bari sem mest sina Dyrd, ad han hefur giort af engu nockud, af Audn og myndarlausu Efni, nockud, sem so er dæilegt og vel tilbvid, af litilvægu, nockud sem er stort og haleitt, so vildi hann og einnig, sinu haleita Nafni til Vegsemdar, lata bad ske, ad Jørdin væri eydi og toom, adur hun myndadist af Hønum søgur og avaxtarsøm.

Bæn:

Bæn:

Æ kiæri Fadir! Eg tek mer þetta til storrar Huggunar, þa eg alyt mina Eymd og fordiarfada Aastand: lat mig einasta fa rett ad þeckia mina Natturu-Fordiørfun. Eg veit þu munt og einnig vissulega myskuna þig yfir mig, og lata Christum fa aunnid ad naa sinni Jmynd i mier, so ad eg vel ummyndadur skiini fagur fyrir þinu Augliti. Ydrunar-Taarunum vil eg feginn uthella fyrir minar Syndir; lattu alleinasta þinn Anda færast og breida sig utyfir þessi min Vøtn.

Jafnframt þessari Jhugan og Bæn ma Ransokn og Proofan sialfra vor alldrei hia liida ne undan fellast; Hvarmed ver af Guds Anda egin Ordum getum lært rett ad þeckia Fordiørfun vorra Hiartna, og þau giorvøll alldeilis verda løgud eftir Mynd og Forskrift þess heilsusamlega Lærdooms.

6.) Svo

6.) Svo sem nu Lestur H. Ritningar a alltid med Bæninni ad uppbyriast og i sifelldri stodugri Bæn ad framfara, so a hann og med henni ad endast. Parfyri skildi hver einn, þa hann hættir ad lesa, cavarpa Gud a þenna edur þvilykan Hætt. O þu trwfasti himneski Fadir! Lof, Dyrd, heidur og Packargiørd se þer søgd og samin af innstu Audmykt, fyri þessa storu Naad, ad þu hefur med þvi edla Himna-Braudi þins guddoomlega Ords virdst ad sedia, hressa, næra, og endurlifga mina Saalu. Skrifa þu nu allt hvad eg hef lesid, eda heyrt lesid, med þeim guddomlega Fingri þins Heil. Anda, a mitt Hiarta, og innsigla þad med þeim hinum sama, so Satan faai þad ei aptur þadan hrifsad og ræut, heldur ad eg faai þad sama vardveitt i goodu og sidsømu Hiarta, og gledie mig þaraf sidar meir um alla Eylifd fyri þinu Augliti, Amen.

Lika

Líka kann madur ad venia sig vid, til Alyktunar, þa hann hættir, ad innibynda hvad eitt sem hann hefur lesid í eitt Bænar-Form og bera þad so fram fyri Drottinn sinn Gud.

7.) Gud, sem truufastur er, munþa ei bregdast lata, ad einn hvilikur andaktugur og gaumgæfin Bibliu-Lesari fái reindann innvortis Kross, angist og allslags Freistingar; so sem þær eru sa dyrmæti Pantur og Fullvissa um og uppá hans Elsku; hvarmed ver kunnum ad verda, strax her í Tiimanum, samlykir hans einka eginn Syni. Og þetta er þad þridia Medalid, (nefnilega sa kiæri Kross,) fyrir hvert su H. Ritning verdur rett skilin, ja eg vil segia enn framar, rett smockud og giorist rett tilfinnanleg. So Bænin, Ihuganin og Freistingin eru þeir þriir Hlutir, edur sonnu kroftugu Medolin, sem giora einn um Guds Vilia sannfroodann Mann.

Svo

Svo snart eitthvad motstædilegt mætir þer, se þad innvortis edur utvortis, þa þeinktu strax, þar se þa kominn Skola-Meistarinn, er vilie yfirheyra og rannsaka hvad þad se nu, sem þu hefur numid og lært af H. Ritningu: Siœndu þig þa sem brœdlegast um eptir einni Rituingar-Grein, sem rett œa vid þiina Neyd og nærverande Þorf. Hittirdu ecki a neitt, so tak, ef Hendtugleike er til, Bibliuna strax þer i Hond, og les einn Psalm eda hvar sem þiin Andakt viisar þer œa, og muntu brœtt finna hvar vid þu kunnir ad hughreysta þig. Þo byriar þer ad hafa altid viisar og til reidu margar godar Ritningar-Greinir ur H. Skrift, og innsafna þer sosem einum Fesiod þar af. Slær þer þa alldrei Feil, ad þu hefur a noogu ad taka i hvert Sinn, efter þorfum þiinum. Finnir þu þa eina Mœlis-Grein, so lat einasta (Gud mun vafalaust gefa þer Nœd þar til) þiina þanka slitast fra þeirri utvortis Neydinni, enn vend og

snu þeim einungis til aminstrar Mœals-Greinar, og yfirvegadu hana so innvirduglega edur nœgvœnlega sem þu best kant i þinu Hiarta. O! hversu mun þad verda þer þar ein Uppspretta lifanda Vatns! Hversu muntu skilia þad grant, edur so sem i Botn og Grunn, undir Krossinum, hia þvi sem adurenn Krossinn ad Hendum kemur og œdettur.

Ad sidurstu skaltu vita *:

Ad svo miklu leiti sem þu deyr Heiminum, ad eins miklu leiti verdur þu siaandi og skiniandi i H. Skrift. Enn eftir þvi og so migg sem þu lifir Holdsins Gedsmunum og Verøldunni, eftir þvi og eins migg ertu blindur og Heimskur edur o-skiniandi i H. Skrift edur Ritningu.

Enn Gud vors Drottins Jesu Christi, sa Fadir Dyrdarinnar, gefi oss Viisdomsins og Opinberingarinnar Anda, til Peckingar sialfs sins; og upplyst Augu vors Skilnings, ad ver mœttum

skinia

ſkinia og þeckia hver ad ſe Von vorrar Kallanar; Hver ad ſe Riikdomur hans dyrdlegu Arfleifdar hia hans Heilogum; og hver ad ſe ſu yfirvættis Stærdin hans Kraptar i oſs, hveria ver truum efter Verkan hans volldugu Styrkleika, er hann utrett hefur i Chriſto, þa hann uppvakti hann fra Daudum og ſetti ſer til hægri Handar a Himnum; Hverjum ad ſe Dyrd og Heidur nu hedan i fra og ad Eylifu, Amen.

*Auguſt. Lib. II. c. 7. de Doctr. Chriſt.:

In tantum videmus, in qvantum morimur huic ſeculo: In qvantum autem huic vivimus, non videmus.

Hr. JOH. ARNDS

fordum General-Superintend. i Lyneb.

INFORMATORIUM BIBLICUM

edur nockrar

Advørunar-Greinir

med

Undirviisan um leſtur og Ydkan Heil. Ritningar,

hvar einnig verdur innibundid ſtutt ongrip christilegs Lærdoms.

Til kostgiæfilegrar Æfingar i Heil. Rítningu, þeirri H. Book Guds, skildi einn og serhvern skírdann Christinn Mann hræra og upphvetia Guds, hans Fodurs, alvorufull Bod og Skickanir, sem hann allvíida befalar, þo nefnilega

5. Mos. B. 6, v. 6. Þessi Ord, sem eg byd þer i Dag, skaltu leggia uppa Hiartad.

v. 7. Og þu skalt briina þau alljafnt fyrir Bornum þinum, og ræda umm þau næred þu situr i þinu Huusi o. s. fr.

v. 8. Og þu skalt binda þau til merkis a þina Hond, o. s. fr.

v. 9. Og þu skalt skrifa þau a þina Dyrustafi og a Dyrnar, o. s. fr.

Cap. 11, 18. So rotfest nu þessi Ord i Hiartánu og i ydar Sœlum o. s. fr.

Sirachs 6, 38. Ummhuxa þu idug-lega Guds Bodord, og keinktu jafnan a hans Ord. Hann mun algiort giora þitt Hiarta, og gefa þer Vísdom sosem þu gyrnist.

Cap. 24, 38. Sa hefur alldrei noc-kur verid ad hana (þa rettu Book Satt-mœlans sem er vid hinn allra hœrsta Gud giordur, v. 23.) hafe utlœrt, og sa verdur alldrei til, sem fa mun hana utgrundad.

Col. 3, 16. Latid Christi ord riikug-lega byggia a medal ydar i allri Vitsku. Lœrid og aminnid ydur sialfa med Psal-mum og Loffaungum og andlegum liufleg-um Kvœdum, og syngid Drottni i ydrum Hiortum.

Ps. 1. og allur sa 119. Psalmur.

Jos.

Jos. 1, 8. Lat þessa Logmáls-Bok ecki koma fra þinum Munni, helldur þeynkru um hana Dag og Nott, so þu megir hallda og giora alla Hluti þar eptir, sosem skrifad stendur i henni. So skal þad Luckast þer vel, i ollu því þu giorir, og þu munt viislega kunna þer ad hegda.

O! vel se þeim, sem sifeldt hondlar med Guds ord og þad sama utleggur og kennir. Sa er þad stundar af Hiarta og lærir þad af grundvelli ad skilja. Syrachs B. 15, 1. 2. o. fr.

Mundi nu Gud geta brukad og uppfundid roksamlegri og alvorugefnari Ord her um, þar hann (medal annars) qvedur so ad: Laat þu Book þessa Logmáls ecke koma fra þinum munni, helldur 1.) Jhuga þad Dag og Nott. 2.) Uppá þad þu gisrir og halldir alla Hluti, eptir því sem þar inni skrifad stendur, því þa mun þer luckast allt hvad þu giorir, og þu munt geta viislega breitt.

Sonur Guds bydur oss og aptur tiidt og opt i N. Testamentinu þad sama, sosem Joh. 5, 39. Ransakid Ritningarnar, o. s. fr. Halld afram ad lesa þangad til eg kem, 1 Tim. 4, 13. Enn hver sem þad les hann hyggi þar ad, Matth. 24, 15. Ad sidurstu alyktar H. Andi i Opinberan Johannis so: Sæll er sa, sem heyrir og les Ordin þessa Spadoms, og vardveitir hvad þar inni skrifad stendur. Op. b. 1, 3.

Hvér sem nu ecki metur þessa H. Guds Book so miklu meir, enn allar mannlegar Skrifter, ad hann ecki les og æfir hana eina odrum framar daglega allt til Grafarinnar, sa hinn sami gefur, (ef ecki) einn tviillausann Vitnisburd, (þa þo stoorann Grun) um sig, ad hann meti og virdi ei miog hœtt sins Guds, þeirrar Heil. Pri-Einingar, Bodord og Skipanir, og ad sialfur hann standi so i ytsta Voda med siina Salar-Velferd, sem an alls

Esa

Esa rætast og sannast mun i Freistingunum, edur ad Lifsins Lyktum med hanns obætanlegu eylifu Tioni.

Sabbathid edur Sunnu-Daginn hefur Gud einasta til sinnar Pionustu fraaskilid, helgad og blessad. Hver sem nu ecki (forfallalaust) brukar og utendar allann penna Dag med Heiløgum Verkum og Athøfnum, hann gisrir viisvitandi og af Asetningi pvert amoti sins Guds Bodi.

Orsøkin til so storrar Blyndu og gudleysis hia peim Christnu (nu um Stundir) er (ecki sidst) su, ad medal nockra Pusunda af Geistlegum og Verdslegum (Ezech. 22, 8. og 26) Lærdum og Leik-Monnum, eru ei nema faeinir sem halda peirra Sabbath, Es. 58, 13.

Mannleg Orsøk eda Siukdomur.

Einn Christinn hefur yfrid noog ad æfa sig i alla sina Lifdaga, ad hann læri

ri rett at skinia og skilja sitt medfædt Erfda-Skadræði og Arf-Synd. Í Matth. 15, 19. samlykir Christur Hiarta þiimi vid eytrada Vatns-Ed edur Uppsprettu-Brunn, segiandi: Af Hiartanu frammkoma vondar Hugsanir, Mannadrap, Hordomur, Frillulifi, Þiofnadur, Liugvitnan, Lastanir.

Es. 1, 6. verdur þetta þitt Erfda-Tioon utmaalad sosem annar daudvona og alldeilis olæknandi Siukdomur. Allt Hofudid er siukt, allt Hiartad veikt, fra Hvirfli og allt til Ilia er ei nema Kaun, Saar, Beniar og Prote, sem ei er samanteingslad nie ummbundid.

1 Mos. 6 og 8, 21. Þankar mannlegs Hiarta eru illir i fra Ungdomi.

Rom. 8, 7. Holldlega ad vera sinnadur er Fiandskapur igegn Gudi, þvi þad er ecki Guds Logmali undirorpid, þad fær þess og ei orkad.

1 Cor.

1 Cor. 2, 14. Natturlegur Madur skiniar eckert af Guds Anda, af thvi thad er honum Heimska, og hann fær thad ecki thekt.

Les framar med Forundran. Es. 34, 13. 14. 15. og Es. 13, 21. 22.

Par afmalar og uppdregur H. Andi fyrir thet Huus thiins Hiarta, so sem adra eydilagda og nidurbrotna Babilon; sosem adra vidbiodslega For og Diosla-Holu, fulla af Pyrnum, Netlum, Pistlum, Drekum, Skrimslum, Forynium, Tind-Svinum, Uglum, Igultonnum, Skog-Draugum o. fl. Hvad allt saman er eckert annad enn so marg-thusundfolld Eydilegging, so diup, grunnlaus Olisian thinnar Naatturu, og i hana implantadir villudyrslegir, fenadarlegir (eda skinlausir), og diofullegir Eginlegleikar; Pared i hvers eins Hiarta (Naatturu, Skilningi og Vilia) er Riiki Diofulsins og allir hans

hans Eginlegleikar innprycktir; ja ein og serhver Synd, so sem annad sliotande Hoggorms-Sædi, hefur gromtekid, sockid og læst sig uti giorvalla Menn, jafnvel þo allar Syndir, hver med annarri, verdi ei i utvortis Liiferninu bersynilegar og giranlegar hia hverium einum. Enn hvad sem einkis er verdt fyri Gudi, þad giorir ei helldur nockurn, i hinu minsta, hootinu betri, hreinni ne radvandari. Þviad hann, so sem einn Hiartna- og Nyrna-Rannsakari, dæmir alla eptir Hiartanu, sosem Sædinu, Grundvellinum og Uppsprettu-Brunninum edur Brunn-Huusinu sialfu, og einasta eptir þess Endurbot edur Endurnyung og Asigkomulagi.

Guddomleg Lækning.

CHRISTUR JESUS, sa sanni og Hæattlofadi Gud um Eyliifd (1 Joh. 5, 20. og Rom. 9, 5.) Þad einasta Mid og Kiarni, sem oll Ritningin adly-

adlytur, Post. G. B. 10, 43. er oss gefinn til Lækningar og Hreinsunar mot slíkri vorri grunnlausri Fordjorfun og Spillingu (Zach. 13, 1. Rom. 5, 18.); So ad i Engum odrum er Heilsugjof, og eckert annad Nafn undir Himninum, i hverju oss biriar saaluholpnum ad verda, Post. G. B. 4, 12. Hver ordinn er vor Vegur i sinum Gjerdum og Kenningum. Post. G. 1, 1. Sannleikur i sinum Ordum, Joh. 6, 68. og Líf med sinni allradyrinætustu Forbienan. Þu ert slaatradur og hefur oss endurkeypt med þinu Blodi. Op. b. 5, 9. Í Honum hofum ver Endurlausnina fyrir hans Blod, Eph. 1, 7. og 14. Col. 1, 14. og 20, ad allir Hlutir yrdi fyrir hann forliktir til hans sjalfs, hvert þad er a Jordu edur a Himnum, þar med ad hann Fridinn gjorde fyrir Blodid a sinum Krossi fyrir sjalfann sig; og ydur, sem fordum vorud framandi og Ovinir fyrir Skinsemdina i vondum Verkum. Enn nu hefur hann forlikt ydur o. fr. Es.

Es. 45, 22. Snuist til min, þa munud þer hialplegar verda, allar Endemerkur Jardarinnar.

Es. 53, 7. 8. Sannlega bar hann vor Krankdæmi og vorum Pinum hlod hann uppa sig. Fyrir vorra Misgiorda sakir er hann særdur og Synda sakir lemstradur? Hegningin liggur a honum, so ver hefdum Fridinn, og fyrir hans Beniar erum ver heilbrigdir vordnir.

Þarfyrir liggur nu sa einasti Grundvollur til vorrar Salar Velferdar þar i, ad ver einasta med hreinni og skærri Trw (hveria Gud hefur alleina þar til ætlad og skickad Rom. 1, 17. Gal. 3, 11. 22. Ebr. 10, 38. Hab. 2, 4.) medtøkum slika Saluhialp og Rettlæting, sem oss verdur skeinkt af Nadinni i Christo og fyrir Christum, Phil. 3, 9. Nefnilega: Su yfirvættis stora Fodur-Elska Guds, Eph. 1, 3. 5. 6. Su hæfa og full-

fullkomna Forlikun vid Gud, 1 Joh. 2, 2. fyrir þa fullkomnustu Hlydni Christi med Uppfyllingu Logmaalsins, Gal. 3, 13. 2 Cor. 5, 21. Su eylifa Endurlausn, Rom. 3, 24. Pad fullkomna eylifa Rettlætid i Christo, hvert einnig yfirgnæfir þeirra allraheilsugustu Eingla Rettlæti og Heilagleika. Þvi her er Gud, sem rettlætir, Rom. 8, 33. þad er, Gud (Jehovah) sialfur er vort Rettlæti, Jer. 23, 6. Þessi o-umimrædilegi Fiarsiodur, Naadin i Christo, þa Hiartad finnur til hennar, er so lifandi og kroftug i einum trwudum Manni, ad hun er rett einn sætur Forsmeckur þess eylifa Liifsins, Rom. 8, 24.

Eg segi enn þa einu sinni:

Pad kann aldrei med neinni Twngu uttalad verda, hvad slags gudleg Æfing þad se, þegar ein trwud Saala þeckir og finnur til, hversu Hæ-edla og dyrmæt se Rettlætin-

gin i Christo Jesu, hver henni verdur fyrir Truna tilreiknud, Phil. 3, 8. 9. Og hver ad se sa Nye Saattmaalin i Christo, Hos. 2, 19. Eph. 5, 25. Ebr. 8, 8. 12. Jer. 31, 31. 34. Pviad i pessum Saattmaala og voru Saluhialpar-Verki, skuldbindur Gud sig vid Salina og talar Sialfur vid hana, sosem a penna Haatt.

Saattargiordin af Guds Haalfu.

Eg, sa eylifi almaattugi Gud, og Fadir Heilsugiafarans Jesu Christi, skuldbind, eydfesti, og med pvi allraheilagasta Forlikunar-Blodi miins eginn Sonar olldungis kroftuglega skrifa mig i stiludum Giordningi vid pig (og alla Menn a Jordunni, sem i Peckingu peirra Synda, med sonnu Tillits-Trausti, setia siina Trw a minn Son Jesum Christum), ad eg fyrirgef per allar pinar Syndir, og vil alldrei minnast neinna pinna Misgiorda; Helldur sege pig fra peirri straungu Logmaalsins Bolvan so lausann; fra pvi stoora

stoora Diefulsins Valdi so frialsann og friiann; Fyrir minni Rettlætis Reidi so hultann, traustann og ruggvann; og fyrir mier svo rettferdugann, saluhialplegann, og sælann, sem siaifur þu hefdir Logmaalid uppfyllt og fyrir þiinar Syndir Fullnægiu-Betaling utlagt; ja, svo sem þu hefdir med ollu syndlaus fæddur verid, og alldrei framid neinn hinn minsta Misverknad: Og þetta allt vegna Sonar miins Jesu Christi, sem fyrir þig hefur Logmaalid uppfyllt, giorst ein Bolvan og Skulld-Offur i þinn Stad; þiinar Syndir med siinu guddomlega Bloodi afþvegid; Mina Reidi fridstillt; Diefulinn, Helvitid, Heiminn og Daudann yfirunnid, og eyliift Rettlæti aptur i Stadin utvegad. Og ecki einungis þetta, Helldur vil eg ogso her ad auki koma þvi til leidar, ad þu nu fyrir Christum hedan i fra skulir hafa vid oss, alla þa H. Prii-Eining, einn o-sundurslitanlegann Felagskap, og þad so, ad eg vil eyliflega vera

þinn elskulegur Fadir, og þu skalt eylifflega vera minn astkiær Sonur, Dottir og Erfingi. Og Hann, minn einka Sonur, þinn Heilsugiafari, skal eylifflega vera þinn Medalgangari og Endurlausnari, enn þu hans endurkeyptur Brodir, Systir og Samarfi:

Ja, þu skyldir i Krafti H. Anda, hvern hann hefur þer meddeilt, vera honum sem trwlofud Brwdur til eins Holds eyliiflega trwlofadur og sameindur.

Til frekari Merkis, Stadfestingar og Fullvissu, og til Styrkingar þinni Trw, hef eg enn þa nœgvœmlegar breitt vid þig, og til Heilags Anda Innsiglis a þitt Hiarta og Samvitsku pryckt, og latid þer tilfinnanlega i tie tvo miina storu Undrunar-Leindardoma, og kroftugu Innsigli miins Nyja Sœttmœla; Fyrst þa Heil. Skiirn, sosem Sacrament Endurfœdingarinnar. Þar

nœrst

nærst þa H. Kvøldmaltid, sosem Sacrament þess sanna Lifandi Samfelagskapar, sem þu hefur i þer med Likama og Bloodi miins Sonar, þins Brudguma, Liifgiafara og Lausnara.

Og þetta hid sama tala, skrifa, lofa, sver, vitna og innsigla eg, Drottinn þinn Gud, asamt med minum kiæra Syni og H. Anda, ad halda fast og eyliflega, og mot allri (mannlegri) Skinsemi og Helviitis-Þórtum, ad uppfylla, og med Verknadinum ad framqvæma a þer, svo sannarlega sem eg lifi.

Sattargiordin af Mannsins Haalfu.

Allt þetta þo a þann Hatt, og med þreim Alyktunar-Skilmala, ad þu nu hedanaf, so lengi eg ann þer Liif-Stunda, þionir mier i Hellagleika og Rettlæti, Lifir hreinferduglega, rettviisleg a og gudlega; Eptirfylgir stadfastlega Christo, þinum

Endurlausnara: Lifir ecki þer, helldur honum; Berieſt hraustlega moti þiinu Holldi (hvar inni Diefullinn og Heimurinn hafa sitt Riiki og Adsetur); Halldir vafram i Helguninni; Hreinser þig fra Saurgun Holdsins og Andans; Brwkir verduglega min Sacrament og Innsigli; Fremier goodann og hermannlegann Riddaraskap; Bihalldir Trwnni og goodri Samvitsku allt til Enda.. Þviad til Framqvæmdar alls þessa vil eg rikuglega gefa og veita þer alla tiima Anda Viisdomsins, Skilningsins, Raads, Styrkleika, Vidurkenningarinnar og Ottа Drottins (ef þu i Alvoru bidur mig þar um, og stendur ecki mier a moti med fordæmanlegum visvitandi Syndum.) Enn ef þu kynnir af Breiskleika ad hrasa (og verda brotlegur) i einu eda odru, og ef þu ad eins vilt ecki tefia edur bliifa þar i, helldur segia aptur skilid þar vid, fyrir miina Naad, þa skal slikt þo ecki verda þer til Fordæmingar; helldur skalt þu, fyrir dag-

daglega Boot og Betran, verda i Christo Drottni þiinum, þvi sterkari sem lengur liidur, og af Mætti hans Kraftar vaxa aa honum i ollum Greinum; og eg vil þig, sem adra Lifandi Viin-Vidar-Grein, hreinsa og faaga, so þu berir æ meiri og meiri Avoxt, og verdir uppfylltur med Avoxtu Rettlætisins, sem i þer verkast fyrir Jesum Christum, þangadtil af Naad verdur afsiidis logd handa þer Sælu-Liifsins Corona. Actum (og slwttad) i Leyndar-Raadi H. Þrii-Einingar, og opinberad fyrir beggia ockar Medalgangara Jesum Christum.

Þessi er nu, su haaleita Christi Forþienusta, einn þvilikur yfirvættis Riikdoomur hans Naadar yfir oss, Eph. 2, 7. Einn slikur Riikdoomur hans dyrdarlegu Arfleifdar hia Heilogum, og sliik yfirvættis Stærd hans Kraftar i þeim sem trwa, Eph. 1, 7. 19. Svo ad þvilik Forþienan er i Sannleika ecki einun-

gis einn fullnoogur Betalingur fyrir giorv allar vorar Syndir (Svo sem peir skinsemdarlausu Gudleysingiar vana edur skerda hana, og draga sig par med ad verstu Tvalar umm sinnar Salar Velferd); helldur uppsprettur af Christo, hans Piinu, Dauda, og Uppriisu, eins og af einum Heilsu-Brunni, og utsprettur, eins og annar lifandi Friofgunar-Avøxtur og hans Kraptur, su Nyja Fæding edur Endurnyung og Helgun, adan hvorrar Engi kann Gud ad siaa, Eb. 12, 14. og af pvi einu pecktum ver, ad ver seum og blifum i honum, og til pess hefur hann einnig gefid ofs af sinum H. Anda, 1 Joh. 4, 13. Par gyldir og eckert i Christo Jesu annad enn Ny Skepna, Gal. 6, 15. so hverier sem ecki fylgia henni, peir leida i Liods pad skadlega, vanskapta og ovtimabæra Fostur eda Burd, sem heitir Munna Christinn, af hverium Fiolde allur enn nu i Dag vedur uppi i Christindominum.

Og

Og af þessu sierdu nu hversu einn og serhver af þeim, sem eru i Christo Jesu, hliota ad fylgia rettilegu Athæfi, Eph. 4, 21. So athuga þu þa gaumgæfilega hvernig H. Andi lætur so o-sundurslitanlega adfylgiast og samanbyndast Saular-Velferdina, sem fyrir Trwna veitist af Nad fyrir Christum, og Helgunina, sem þar af flytur. Þad er ad su heilsusamlega Guds Nad er auglioos og skiin bersynilega: En hvar fyrir? og hver er sa Krapturinn og Avexturin i og a þer? Svarid liggur lioost þar til, sem er: Ad ver skulum 1) afneita o-gudlegu Athæfi og veralldlegum Gyrndum, og 2) lifa hreinferduglega, rettferduglega og gudlega. Hreinferduglega ad sonnu vid sialfa oss; rettferduglega vid vorn Nauunga; og gudlega vid Gud, (og allt þetta nu strax) i þessum Heimi, Tit. 2, 11. Christur hefur sialfur offrad vorum Syndum a sinum Likama; þad er stoor Nad; Enn hvar er þa sidan Krapturinn og Aavoxt-

urinn i og a þeim enum somu sem hann niota?

Sia! her hefur thu allann thann sanna Christindoom.

Ad ver einnig 1) deyum Syndinni. 2) lifum Rettlætinu, 1 Pet. 2, 24. Ver holldum ad einn se fyrir alla dainn, 2 Cor. 5, 14. Minn Kiæri! Hvers vegna er hann fyrir alla dainn? Pad stendur þar strax afast vid; Hann er þess vegna fyrir alla dainn, uppa þad, ad þeir sem lifa (og verda fyrir hans Dauda rettlætir) lifi hedanaf ecki sialfum ser, helldur (til Poknunar) hønum, sem fyrir þa er dainn og upprisinn. Og enn aptur: Af Nad, og þad sama ecki af ydur, Guds Gafa er þad, og ecki af Verkunum. Minn Kiæri! Hvar fyrir er þad? Svar: Ad ver (hinir Rettlætu) seum hans Verk, skapadir i Christo Jesu til godra Verka, til hverra Gud hefur (fyrir slika Rettlæting) ofs audur tilbwid,

ad

ad ver skyldum þar inni gánga, Eph. 2, 8. 9. 10. Skoda Pistilinn til Philippens. Cap. 3, Einkum þad 9. og tvo þar nærst eptirfylgiandi Vers, sem kenna Christi Eptirfylgd, so og ó-teliandi Stadir fleyri i Heil. Ritningu.

I sluttu Mali ad segia: **Christur** hefur lidid fyrir oss, og oss eina Fyrirmynd eda Forskrift eptirlátid, ad ver skulum eptirfylgia hans Fotsporum, 1 Pet. 2, 21. Pad skal og hlytur nu, fyrir utan allar Urtolur nidrunarlaust so ad vera; hversu fastlega sem Egin-Vilienn setur sig þar i moti, og mannleg Skinsemi brvkar þar i morg Fortok, Undanbrogd og Afsakanir. Og þessa oss eptirlátnu Fyrir-Mynd og Christi Eptirfylgd utmalar H. Andi fyrir oss a þenna Hátt:

Yfirvegan Christi Fyrirmyndar.

Einsog Christur er ummskorinn, so hlioota menn og liika ad ummskerast med

Umm-

Ummskurn Christi. Enn hvernig? Svar: Fyrir Afleggingu syndsamligs Liifernis, sem þeir med ser bera i siinu Holldi, Col. 2, 11.

Einsog Christur er skiirdur, so segir hann: Þer sem mier hafid eptirfylgt i Endurfædingunni, Matth. 19, 28. Eins og Christur hefur Heiminn yfirunnid, Joh. 16, 33; oc saina Hatt, hver sem af Gudi er fæddur, hann yfirvinnur Heiminn, 1 Joh. 5, 4. Eins og Christur er krossfestur, so krossfesta þeir, sem honum tilheyra, sitt Holld med Gyrndum og Tilhneigingum, Gal. 5, 24. Eins og Christur er dauin, so verda þeir og fyrir Christum til liiks Dauda plantadir, Rom. 6, 5. og skulu verda sialfum honum og Heiminum Krossfestir, so sem annad Liik eda daudur Likami, Gal. 16, 14. og deyddir, sosem Paulus segir umm þa trvudu i Colossen, þar hann talar þo vid lifandi menn, Col. 3, 3. Rom. 6, 11.

Hver-

Hvernig skyldum ver lifa Syndinni, hverri ver erum daudir? Rom. 6, 2.

Eins og Christur er grafinn og upp aptur risinn, so skulu og peir vera med honum greftradir fyri Skirnina i Daudann, (nefnilega: ad hia peim skirdu eptirfylgi sa Avoxtur), ad liika sem Christur er uppvakinn fra Daudum, so skulum ver og gaanga (ecki framar i pvi gamla Liiferni, hverju, pad er: fra hverju, ver erum daudir, helldur) i nyjum Lifnadi, Rom. 6, 4.

Merk her Grundvoll Hlydninnar, ecki Logmalsins, helldur Trwarinnar,

Rom. 6, 16.

Eins og Christur er til Himna uppstiginn, so forgleyma og yfirgefa peir pad sem tilbaka er, Phil. 3, 13. og keppast eptir pvi sem par uppi er, Col. 3, 2, Eins og Christur hefur Diofulinn og hans Riki

Riki yfirunnid, enn sett sig til hægri Handar aa Guds Stool, svo yfirvinna peir liika Diofulinn fyrir Lambsins Blood, Op. b. B. 12, 11. 1 Joh. 2, 13. 14. Hver sem yfirvinnur, peim vil eg ogso gefa ad sitia med mier a Stooli, so sem eg hef yfirunnid, og em setstur med miinum Fodur a hans Stool. Hver Eyru hefur ad heyra sa heyri hvad Andinn segier Samkunduunni, Op. B. 3, 21.

I stuttu Mali:

Allt hvad eg giorda aadur og leid,
Um Æfi mina fyrr og siid,
A ydur eg vil pad skilia.

(pad er: Eg skylda ydur til ad uppfylla liika pad ed sama).

Og pvilikir Christi Eftersylgendur niota pess retta lifandi Kraftar hans Forpienustu; Peckja hann og Kraft hans Upprisu og Samfelagskap hans Piinu, i hverri peir lykjast hans Dauda; fyrir hvad peir og einnig honum i moti renna til Upprisu hinna Dauda, Phil. 3, 10. 11.

Par

Þar fyrir leatum oss æ og jafnann horfa uppa Jesum, þann Uppbyriarann og Fullkomnarann vorrar Trwar, Ebr. 12, 2. sosem þa verulegu Eptir- eda J- Mynd Guds, Col. 1, 15. Fyrir hvern ver getum aptur ordid endurnyjader til Guds Myndar, Col. 3, 10.

Christur, þinn Drottinn, var i Kenningunni einfaldur, og kendi þo voldugiega, og ecki sosem þeir Skriftlærdu, Matth. 7, 29. Hans Liiferni var siifelld Afneitan, Uttæming, Afsogn og Fornæmi sins Herradæmis, sins Almættis, sinnar Alvitsku, siins Egin-Vilia, sinnar Egin-Elsku;

Svo flytur nu her af endilega, ad þu hlitur hønum i þessu eptir ad fylgja, Matth. 16, 24. Luc. 9, 23.

Enn þared þetta þikir hartnær sem annar megn Matur (einkum fyrir þa fyrstu

stu Byrjendur og þa o=æfdu), mega Menn leggia fyrir þa þenna Lærdoom um Christi **Liferni** og **Eptirfylgd**, med nockud lettara Moti, og med Miolkur=Mat tilreida þa so, ad ver tolum þannig vid einn Christinn, og þann sem fyrst byriar ad giøraſt Christi Fylgiari (eptir aviisan annarar Bokarinnar um þann sanna Christindom, Cap. 1.)

Christur, þinn Endurlausnari, var af Hiarta litillatur; hoogvær i Anda; astudlegur i Vidmoti; hiartnæmur i Ordum; Blidur og þægur i Andsvørum; Loangade innilega eptir allra Manna Velferd; Hefur engann foraktad ne forsmaad; Var noadargiarn vid Syndarana; Myskunsamur vid Fiatæka; Medaumkunarsamur vid Auma; Polinmoodur vid sina Lastendur; Hefndi siin a Engum; Bad jafnan fyrir sinum Ovinum, og giordi þeim gott allt fram i sit Andlaat. **Lærid sliikt af mier**, segir Christur, Mat. 11, 29.

Hver

Hver sem ecki eptirfylgir mier, han er min ecki verdugur, Matth. 10, 38. Hvad eg hef giort og kent, pad skulud per lika giora og kenna.

Hver sem ecki vill eptirfylgia mier, og giorir sinn eiginn Vilia, honum er engin Alvara ad hyrda neitt um, ne akta fyrir Drottinn sinn Gud. En vilie einhver minn Læriſveinn verda og vera, og mier eptirfylgia, sa inn sami afneiti pa lika sialfum ser, taki sinn Kross daglega uppa sig, og fylgi mier so eptir, Matth. 16, 24. Luc. 9, 23. (Par fyrir kann enginn aan pessarar Christi Eptirfylgdar ad hugga sig vid hann).

Pviad (eptir peirri godu stuttu Theologia edur Inntaki gudlegs Lærdoms) hver sem par segir: ad hann se og bliſi i honum, hann skal einnig syna, ad hann gangi og breiti eins og hann hefur breitt, 1 Joh. 2, 6. pangad til Christur imyndaſt i per, Gal. 4, 19.

Á þenna eina Hœtt (og alls engann annann) fær þu kroptuglega þeckt þann eyliifa sanna Gud og þan hann utsendi Jesum Christum, hvari ad þad eylifa Liifid er innifalid, Joh. 17, 3.

Her fœrdu smackad þær himnesku Gœfur og Krapta þeirrar eptirkomandi Aldar, Ebr. 6, 4.

Her fyrir fœrdu ad eta af þvi hulda Man (eda Manna), og edlast eitt þvilikt Nafn (Smurning, 1 Joh. 2, 17.) hvert enginn þeckir nema sa þad medtekur, Op. b. B. 2, 17.

Su umhugunarverda Munn-Trw og hennar Skadrædi.

Munn-Trwin er einn haskafullur Hlutur, þviad Manninn, undir Von eylifs Liifs (hvert hun lofar hann skuli fa fyrir siina Munn-Trw), leidir hun til eyliif-

eyliifrar Fordæmingar; Og er hun Pu-
ſund-Viela-Meiſtarans, þeſs illa Dioſ-
uls, hin allra meſta og verſta Slægd, af
ollum þeim hann hingandtil hefur getad
vidkomid, ſidan ſa gudlegi Lærdoomur
um Trwna vard aptur ſo hreinn og lioſle-
ga fyrir Sioonir leiddur; Med hverium
(daudlegu Svikum) hann og ſo hia gud-
lauſu Folki, giorir allt eins mikinn og
engu minni, Skada, helldurenn Rettlæt-
ingin feck fyrrmeir af Verkunum.

Parfyrir huxa þu um, og haf
þeſſi or-ſtuttu Fiøgur Greinarkorn ſii-
felldlega þer i ferſkum Huga; þvi ad med
þeim enum ſomu kantu ſvikalauſt ad reina
og proofa þiina Trw, 2 Cor. 13, 5.

1.) Fyrir Trwna byr Chriſtur i
ydrum Hiortum, Eph. 3, 17. Parfyr-
ir kantu alldrei ad finna, hia þeirri ſonnu
Tru, neina Hlutdeild eda Samfelagſkap
vid Verkinn Myrkranna; Þvi hvernig

kann Christur ad eiga neitt skyldt vid Belial, 2 Cor. 6, 15?

2.) Trwin er sa Sigur, sem Veroldina yfirvinnur, 1 Joh. 5, 4. Pad er þins Holds Gyrnd og drambsamt Athæfi i þer, 1 Joh. 2, 16. So ad ef i þer er su sanna Trw, þa geingurdu ecki framar eptir þiins Holds Gyrnd, ne eptir þvi sem Veroldin frammanar, Eph. 2, 2. og hegdar þer ecki framar eptir þessa Heims Hattalagi, Athæfi, Sidvana og Framferdi, Rom. 12, 1. 2. 1 Pet. 1, 14.

3.) Hver sem trwir, hann er af Gudi fæddur, 1 Joh. 5, 1. Enn hver sem af Gudi er fæddur, hann giorir ecki Synd, 1 Joh. 3, 9. Og hver sem enn þa ecki giorir þad, sem rett er, hann er enn þa ecki af Gudi, og hver sem enn þa ecki elskar sinn Broodur med Verki og Sannleika, 1 Joh. 3, 10. 15. Helldur, hver sem Syndina giorir, hann er af Diofslinum;

Þar

Par af verdur opinbert hver ad seu Guds Born og Diofulsins Born, 1 Joh. 3, 7. 8. 10. Joh. 8, 33. 44.

4.) Fyrir Trwna verda vor Hiortu hreinsud, Act. 15, 9. Hia (edur i) hverjum nu ad Adamiska (ad er pess gamla Adams) vondskufulla Hiartalag, sa eytradi Uppsprettu-Brunnurinn sialfur, (sosem Christur ad utmaalar, Matth. 15, 19.) verdur ecki hreinsad og helgad, par vantar ad lika vafalaust ad sonnu Trw; og aan pessarar Helgunar fær alls engi Gud sienann, Ebr. 12, 14.

I færstu Ordum yfir ad fara: Sa sem ad eins nefnir Nafnid Christi, hann viiki fra ollu Ranglæti, 2 Tim. 2, 19. Vei po margir, aan H. Lifernis, aan daglegs Vaxtar i pvi Gudlega Saluhialpar-Verki, og aan Fullkomnunar Guds Vilia, vilie hroosa ser af Trwnni, af Christi Nafni, og af Christi Forbienustu,

þa er þad eckert annad enn Herra, Herra-Kall, eintomt Hiſmi, ſlæm Mor-Ber, og engu nytur Lauſa-Brwſkur, fyrir hvern Chriſtur bolvadi Fikju-Trenu. Hvert þad Tre, ſem ecki ber nema Bloomguninna, edur Blodin ein, ſkal fortakslauſt upphoggvaſt og i eyliſann Eld kaſtaſt, Matth. 3, 10. Joh. 15, 2.

Þviad Fromlyndis- edur Dandis-Lifernid, gierir þig ad engum Anabaptiſta (ne hræſnisfullum Kettara) og God-Verkin, ſoſem Gud hefur þau bodid, giora þig ei heldur ad neinum Papiſta, helldur gierir þetta (hvertveggia) þig einn ſannann og godann Chriſtinn.

Sp. Hvernig ver faum komiſt til ad nâ vorum invortis Feſiod?

Se þar Guds Riiki, þa er þar lika Gud ſialfur.

Sidaid, Guds Riiki er innvortis i ydur, ſagdi Chriſtur, Luc. 17, 21. Þar fyrir

fyrir verdur þessa stoora Fiarsioodar, med ollum hans Giædum, af þeim Endurfæddu leitad, ecki utvortis, helldur æ meir og meir inni i insta Grunni Saalar þeirra, og fundinn 1) med því ad bidia, 2) ad leita, og 3) ad aaknyja. Og utheimtist, medal annars Undirbwnings, einkanlegast her til: Stødug Æfing i Gudræknínni, 1 Tim. 4, 7. o-afloatanleg Bæn, 1 Tess. 5, 17. Eptirfylgd Christi og sialfs sins Afneitan, Luc. 9, 23. Þetta er það, fyrir hvert Madurinn verdur hluttakandi i gudlegri Naatturu, 2 Pet. 1, 4. Fyrir þetta verdur sa innri Madurinn Dag fra Deigi endurnyadur, og Manneskian aptur til Guds Myndar ummbreitt og uppliomud fra einni Byrti til annarrar, 2 Cor. 3, 18.

Madurinn hlytur æfinlega ad vera i sifelldu Stridi a Jørduni, Job. 7, 1. I Gudhræddlunni gefst þar ecki einn einasti Fri-Dagur. Striidid varir einsog hia

Paulo, allt af nidur i Grofina, Rom. 7, 21. o. f. og þad vegna vors Holldz, sor sem ad Heimurinn og Diofulsins Riki bihalda finni Hlutdeild, Sessi, og Sæti i þvi þangad til.

Hver sem nu her framgengur 1) eptir Gyrndum sins Holldz 2) eptir Hlaupi Veralldar þessarar, og 3) eptir þeim Anda, sem nu um Stundir hefur sina Verkan i Bornum Vantrwarinnar, Eph. 2, 2. 3. sa enn sami mun deyja, Rom. 8, 13.

Par fyrir til Styrktar i þessum Bardaga (ef þiin Sœlar-Velferd er þer kiær), gef vel Giætur ad þeim siosinnum i þrekudu Fyriheitum vid Yfirvinnara, og leita þau upp eitt eptir annad i Opinberan Johannis Cap. 2, 7. 11. 17. 26. 27. 28. Cap. 3, 5. 12. 21.

Kep-

Keppist þar eptir, ad þer inngangid um hid þraungva Port, því margir munu (þad sege eg, Jesus Christur, ydur) kappkosta þad, hvernig þeir þar innkomist, og munu ei geta þad, segir sialfur Sonur Guds, Luc. 13, 24.

Þar fyrir sier þu, ad an Kappsmuna og Baraattu mun alls Enginn rata þann Veg, sem til Himinsins liggur; Þar mun og engi ann þess yfirvinna og og hoolpin verda; Engi med Andvaraleysi og hlæandi Munni, helldur med Otta og Titran, Phil. 2, 12.

Engi med Fullkomnan siins Eginn-Vilia, edur Sælifi siins Hollds, helldur Mootstodu allt til Blodsins, Ebr. 12, 4.

Um Baraattuna mot Syndini gengur allt eins til i H. Anda Skola, eins og fyrir þeim fyrsta Skoola-Retti. Su tilfinnanlega saara Deyding vors Hollds

er ecki nema sa fyrsti Grundvollur og Upphaf Christilegs Lifnadar, Ebr. 6, 1.

Par fyrir vertu herkinn, sem god Kempa edur Striidsmadur Jesu Christi, 2 Tim. 2, 3. og haldtu oafram med Helgunina i Otta Drottins, 2 Cor. 7, 1. Pvi hver sem yfirvinnur, hann skal erfa alla Hluti.

Laat pa fogru Predikun Christi vera pa einustu Reglu pins Lifernis, Nefnilega: pan 5. 6. og 7. Capitula Matthæi Gudspialla, og bihaldtu fast, mot allri Freisting, Areiting og Mootsogn, einasta (ad minsta Kosti) peim siidurstu Ordum i somu Predikun; pau hlioda a penna Hatt: Hver pessa miina Ædu edur Ord heyrir og gisrir pau (NB. her: og gisrir pau) hønum liki eg vid vitrann Mann, o. s. fr. Enn hver sem pessi miin Ord heyrir, og gisrer pau ecki, hann er liikur faviisum Manni, sem sitr

sitt Hus (þess sanna Christindoms og eylifrar Sælar-Velferdar) bygdi a Sandi, o. fr. Matth. 7, 24. Med hverri eptirtektaverdustu Rædu eg vil endad hafa þetta Skrif, ad vidbættri þeirri Advorun og Aminning, ad þu, Gud-elskandi Lesari, (ef þu hefur, eda nær þu getur fengid Bibliuna) flettir upp sialfur ollum citerudum og her til Beviisingar eda Sonnunar ræviſudum Ritningar-Greinum; Yfirvegir so þar af hverſu fastur Grundvollur þer verdur fyrirlagdur i Uppfrædinngunni um Salar þinnar Velferd.

Hvers vegna þu og einnig lika, skalt læra þær ſemu Greinir utanbookar, og snwa þeim daglega til Æfingar i þinum siibatnanda Christindoomi. Svo kantu i Agripi edur stuttu Mæli ad fa nægd slikum fostum Grundvelli þiins Christindooms, vid hvern þu kant ad gledia þig bædi tiimanlega og eyliiflega.

Þer

Per, og ollum peim, sem af Alvoru er hugad um sinnar Saalar Frelsun, oska eg, med Bæn og Andvarpan af Hiarta, ad niota til pessa ens sama Jbudar og Verkunar peirrar H. Prii-Einingar, Amen.

Ad Alyktan, Kiærir Brædur, gledjed ydur, verid fullkomnir, huggid ydur, verid samlyndir, verid fridsamir, pa mun Gud Fridarins og Kiærleikans med ydur vera, 2 Cor. 13, 11. Amen.

Bladinu til Fyllingar setiast pær adalsudu Greinir p. 56. Opinb. B. Cap. 2. v. 7. Hver Eyru hefur hann heyri, hvad Andinn segir Samkundunum. Hver hann yfirvinnur, peim mun eg gefa ad eta af Liifs-Trenu, pad midt i Paradiis er.

v. 11. Hver Eyru hefur hann heyri hvad Andinn segir Samkundunum. Hver

hellst

helst yfirvinnur, þeim skal eckert Illt ske af þeim ödrum Dauda.

v. 17. Hver Eyru hefur hann heyrt hvad Andinn segir Samkundunum. Hver hann yfirvinnur, þeim vil eg gefa ad eta af því folgnu Manna; og eg vil gefa honum godann Vitnisburd, og med Vitnisburdinum nytt Nafn skrifad, það enginn þeckir, utan sa það medtekur.

v. 26. Hver sem yfirvinnur og vardveitir min Verk, allt til Enda, þeim mun eg Vald gefa yfir hina Heidnu.

v. 28. Lika sem eg af minum Fodur medtekid hefi, og Morgun-Stiornuna mun eg gefa honum.

Cap. 3, v. 5. Hver yfirvinnur, sa skal med hvitum Klædum klæddur verda, og eigi mun eg hans Nafn utslietta af Liifs-Bookinni, og eg mun jaata hans Nafn fyrir miinum Fodur og fyrir hans Englum.

v. 12. Hver yfirvinnur, þann mun eg gisra ad Stoolpa i Musteri Guds mijns, og hann skal ei meir wtgaanga, og uppa hann vil eg skrifa Nafn Guds mijns, og Nafn hinnar nyju Jerusalem, sem er Borg mijns Guds, su af Himnum ofan kemur fra mijnum Gudi, og mitt hid nyja Nafn.

v. 21. Hver yfirvinnur honum mun eg gefa med mier ad sitia a mijnum Stooli, lika sem eg yfirunnid hefi og setid med mijnum Fodur a hans Stooli. Hver Eyru hefur sa heyri hvad Andinn segir Samkundunum.

Imprimatur, in fidem Protocolli,
TH. HOLM.